

Espanya

Espanya no és una unitat nacional, sinó una unitat geogràfica que comprèn una pluralitat de nacions. Portugal entre elles. L'Estat espanyol, però, amb la defecció de Portugal, ni a unitat geogràfica no arriba.

Que bonic farien un parell -almenys- de Portugals més a la Península!

Espanya és l'intent de la realització d'un mite. Uns en viuen "la unidad" i "de la unidad", mentre que els altres la patim i encara hem de finançar-la. No és igual unitat hispànica que "unidad castellana" d'Espanya.

Per als devots del mite d'Espanya primer és el mite que els homes: que se salvi Espanya i els espanyols que es fotin.

L'anomenada "España Una" no és una nacionalitat, sinó una esgarrifosa presó de nacions.

Espanya és un país frustrat. És l'intent d'un impossible. Un mite sense cap punt de contacte amb la realitat. Una pura possibilitat. Més: una utopia.

El mite d'Espanya ha estat secularment l'instrument d'opressió d'homes i pobles, a ús d'unes classes privilegiades acaparadores del poder. Per això, qualsevol ideologia totalitària que s'estimi, sigui del color que sigui, voldrà conservar el mite. No trobaria cap més eina millor per afermar el seu domini. Per això Espanya i totalitarisme són idees correlatives.

L'Espanya que coneixem de segles és una violència històrica que el franquisme ha portat a l'últim extrem. Aquesta violència ha anat amargant els pobles que en són víctimes, començant per la mateixa Castella. Per això a Espanya no pot encaixar-hi cap règim normal i sembla que només hi són possibles els règims de mal humor: la subversió i la tirania.

Els fanàtics de l'hispanitarisme són els més fanàtics de la dictadura. Ens diuen que el país no està preparat per governar-se democràticament. Així resulta que els més interessats a presentar-nos Espanya com a "Madre de pueblos" reconeixen que aquesta "madre" té un poble que és un etern aprenent.

El fet que la llibertat no sigui possible a Espanya, no és un argument contra la llibertat: és un argument contra Espanya.

A Espanya la llibertat no serà possible mentre no s'organitzi l'estat en forma realment confederal, que permeti legislacions autòctones per a cada grup nacional distint, o mentre no hagi desaparegut Espanya.

Ens diuen que Espanya no està preparada per a la democràcia. Preguntem: és que Espanya està preparada per a cap forma de règim?

És que estava preparada per a la tirania? La tirania, per ésser eficient a la seva manera, demana des del dictador fins al darrer funcionari, una selecció d'homes intel·ligents, desinteressats, abnegats i honrats a tota prova, car els manca el correctiu de l'oposició. Aquesta selecció no podia fornir-la un poble políticament primitiu i ideològicament devastat com és Espanya.

La tirania, de dretes i d'esquerres, despersonalitza l'home, el deseduca i l'embruteix. El problema de la convivència social és també un problema d'educació política. Solament un llarg període de democràcia pràctica podria educar-los. Les coses s'aprenen fent-les, encara que d'antuvi es facin malament.

Un dia o altre haurem de decidir-nos per la democràcia. No podem deixar als nostres fills una pàtria tan absurda com la que van llegar-nos els nostres pares.

Pensem, però, que una democràcia que mereixi el nom de tal ateny, no solament la llibertat dels individus, sinó també la llibertat de les classes socials com a tals i la llibertat real dels pobles. No hi ha homes lliures en pobles esclaus.

Espanya no va tenir prou intuïció per endevinar que quan la Renaixença plantejava el problema de Catalunya, allò que quedava plantejat definitivament era el problema d'Espanya. Catalunya no fou compresa perquè ja, prèviament, havia estat incompresa Espanya.

El problema d'Espanya és en el fons un problema de llibertat. L' "España Una" ens ha privat secularment de la pràctica de la llibertat individual i col·lectiva, però no ha pogut privar-nos de desitjar-la cada vegada amb més il·lusió. Per això, posats en el dilema: o la llibertat o Espanya, ens decidirem fermament per la llibertat.

Val més una hora de llibertat que tota la història d'Espanya.

L'Espanya triomfant en la guerra 1936-1939 ha declarat "anti-Espanya" l'Espanya vençuda, la que no pensa com els vencedors i que és majoritària. Si la majoria dels anomenats "espanyols" -o només una part important- és l'anti-Espanya, on és la unitat espanyola? On és Espanya?

La vera anti-Espanya ha estat l'Espanya unitària.

Per als catalans i els altres pobles perifèrics, Espanya no representa altra cosa que un accident geogràfic, pretext per a la subjecció política.

Si Castella no té altra visió d'Espanya que la que ens ha mostrat fins ara, als no castellans no ens resta altre camí decorós que considerar-nos com a no *espanyols*.

Si Catalunya hagués estat tan separatista com Castella, de l' "España Una", faria temps que no se'n cantaria ni gall ni gallina. Ells i nosaltres hi hauríem sortit guanyant.

No és honrat de dir que en la darrera guerra 1936-1939 lluità l'Espanya contra l'anti-Espanya. Lluitaren dos extremismes, *tan espanyol l'un com l'altre* dintre l'ortodòxia de l'espanyolisme unitarista.

Si parlàvem d'espanyolisme autèntic, hauríem de dir: tan antiespanyol l'un com l'altre. Les horrors de l'*Espanya roja* i les horrors de l'*Espanya nacional* són les horrors d'una mateixa Espanya, són les dues cares d'una mateixa moneda.

Hom parla repetidament del *problema d'Espanya* com d'un problema de detalls. És l'Espanya mateixa que és posada a discussió. La solució no és d'acceptar l'Espanya com a premissa. La solució és de cercar una altra Espanya o prescindir d'Espanya.

El problema neix amb els primers intents d'hegemonia central. La "Unidad española" no fou pas una síntesi i una superació: fou una subversió. Fou la destrucció de la personalitat jurídica dels pobles peninsulars i el primer pas cap a l'asserviment colonial dels homes que formaven aquests pobles. Fou un pas endarrera. Ara cal una nova subversió que destrueixi el muntatge de l'"España Una" perquè els homes dels pobles peninsulars puguin presentar-se a la nova era amb dignitat, amb personalitat comunitària i amb llibertat.

La monarquia ha fet Espanya, més ben dit, podia haver-la feta, i la monarquia l'ha desfeta. L'Espanya centralista i unitària, tan cara als republicans espanyols típics, és obra de la monarquia.

La identificació de Castella amb la monarquia determinà la identificació de Castella amb Espanya i la substitució de la nacionalitat castellana per la sobrevinguda nacionalitat "española". Aquestes dues identificacions no s'han donat -no podien donar-se- en els pobles perifèrics. D'aquí ha nascut el *problema d'Espanya*, que no és altre que la lluita de Castella pel domini i hegemonia, i la lluita dels pobles agredits per la dignitat. I no es resoldrà el problema fins que no cessi l'agressió.

Si una idea antihispànica hi ha hagut a la Península, ha estat la idea d'una Espanya castellana.

La monarquia no és el règim tradicional d'Espanya. Deixà d'ésser tradicional amb els Reis Catòlics, si no abans. Amb ells l'Espanya encara no era "Una", però ja començava d'ésser-ho la monarquia. I cosa més important, el conjunt dels regnes peninsulars començava a ésser una "unidad de señorío" que fatalment havia de desembocar en una pretesa "unidad nacional". A partir d'aleshores, la monarquia ha estat a Espanya l'instrument de l'antitradició. No és, doncs, el règim tradicional d'Espanya, sinó el règim *traïcional*.

La República espanyola del 1931 s'enfonsà per unitària. En una república verament confederal, el "Movimiento" no hauria estat possible.

Una monarquia federal no hauria caigut el 1931, ni una república federal el 1936.

En la República del 1931, els socialistes espanyols van demostrar que, contra Catalunya eren capaços d'unir-se amb el diable, per feixista que fos.

A desgrat de tot, però, la República a Espanya costà poc de guanyar, però costà molt d'enderrocar. Això els vencedors del 1939 no han volgut tenir-ho mai en compte.

El problema d'Espanya ve del fet que allò que havia d'haver estat *Unió*, degenerà en "Unidad". Traduït a termes més entenedors: que allò que naturalment i històricament havia d'ésser una *Confederació*, acabà en un *Estat unitari i centralitzador*. Solució: desfer l'Estat unitari i intentar la *Confederació*.

A Espanya hi ha dues menes de ciutadans: els qui pateixen "la Unidad" i els qui en viuen. Com hi ha dues menes de pobles: els colonitzadors i els colonitzats. Els pobles hispànics no castellans no poden viure la "Unidad", són que han de sofrir-la.

Amb el nom de la "Unidad", Castella pretén de justificar el genocidi. No té res d'estrany. El que és d'estranyar és que encara hi hagi catalans, bascos, gallecs i andalusos que s'ho empassin. Quan pobles diversos s'uneixen espontàniament, no ho fan per suïcidar-se o per deixar-se assassinar, sinó per mantenir-se íntegres com a tals pobles, per conservar llur personalitat, per ajudar-se conjuntament contra un possible agressor. Hom cerca en la unió la garantia per a la nacionalitat. En la "Unidad Española", en canvi, hi trobem una garantia de la nostra desaparició com a poble. A Espanya, l'agressor és a l'interior.

Espanya com a idea té un origen molt simple: la suggestió unificadora que l'accident geogràfic peninsular ofería als pobles centrals. Suggestió que abellí la pensa dels visigots, que més tard feia que un rei castellà s'atribuís a si mateix el títol d'emperador i que a la darrera guerra 1936-1939 costà un milió de vides.

La idea d'Espanya és filla de la geografia. Una geografia de síntesi, no de detall, feta a mida del poble castellà. Accentuada encara aquesta suggestió per raons de convivència, també geogràfiques en el seu origen, derivades del desequilibri en les possibilitats econòmiques entre la perifèria i el centre. Totes les aportacions ideològiques posteriors, no seria prou per explicar la dèria unificadora dels pobles del centre, sense aquest elemental fet geogràfic previ.

El descobriment de les Amèriques acabà d'endropir el poble usufructuari de la troballa i de despoblar i depauperar el seu sòl. I quan, més endavant, l'imperi ultramarí començà la davallada, l'Espanya central haurà de cercar una compensació colonialista en el domini polític i econòmic de les nacions perifèriques.

La història de la colonització castellana d'Amèrica és la història de l'expansió d'un poble feble. I sobretot no és una història "española". Castellana i prou. Ens en van excloure. Jurídicament, aleshores castellans i catalans érem estrangers els uns dels altres. Ho fóssim encara! Ara no volem compartir-ne ni la glòria dels encerts ni la responsabilitat dels horrors, que de tot va haver-hi.

La "unidad española" té un vici d'origen: no és espontània, és una imposició. Tot poble que entra a formar part d'aquesta tènica "Unidad" cal que, com a l'infern de Dante, deixi a l'entrada tota esperança.

La idea de la unió hispànica hauria pogut ésser una idea respectable sempre que aquesta unió hagués estat concebuda com una gran síntesi, com una confederació de nacions lliures. Però una idea així Castella demostra de no haver-la intuïda mai. Els pobles centrals no han estat mai sincerament *espanyolistes*, sinó provincianament localistes. Han estat incapaços de concebre l'Espanya com una gran visió de conjunt.

"Castilla ha hecho a España y Castilla la ha deshecho", escrigué Ortega y Gasset. Només és veritat a mitges. Castella no ha fet, no ha intentat de fer Espanya, sinó d'apropriar-se-la. I no ha pogut desfer una Espanya real, que encara no ha existit mai, sinó que ha desfet l'Espanya possible i desitjable.

Castella, en l'intent d'edificar *la seva* Espanya, no ha aportat a la "Unidad" les seves grans virtuts primigènies, sinó els seus no menys grans defectes.

L'Espanya Una, aquest intent satànic que ho ha podrit tot...

La mentalitat castellana, hereva de la mentalitat lleonesa, era la més apta per imposar la "Unidad", però la més inepta per construir una vera unió.

Castella, amb la Reconquesta, el descobriment d'Amèrica i la Inquisició, es consolidà més com a una *missió*, que com a una nació. Més que com a poble, com a casta militar-burocràtico-eclesiàstica, amb missió de domini material i mental. Dissortats els pobles que, com Catalunya, tenen un veí d'aquesta manera.

L'hegemonia peninsular castellana no és la de l'antiga Castella "popular", laica, comunera i feudal". Aquesta Castella fou derrotada definitivament per la monarquia espanyola el 1521, a Villalar.

L'hegemonia castellana que patim és la de la Castella deformada per la monarquia espanyola: la Castella conquistadora, inquisitorial, ultramundana, militarista i burocràtica.

Però ja abans de la derrota dels "Comuneros" a Villalar, la Castella democràtica havia sofert les primeres mistificacions en deixar-se penetrar per l'esperit visigòtic de la monarquia asturiano-lleonesa.

La Castella que coneixem, certament, no és castellana sinó en l'idioma. Però castellans i idioma han estat i són vehicle d'una hegemonia que, més que d'un poble, és d'un esperit. Més que d'una comunitat nacional, és d'unes castes. Potser fóra més exacte si, en lloc d'hegemonia de Castella, parlàvem d'*hegemonia dels castellans*, sobre tot de les prepotents castes tradicionals castellaness.

Tota pressió colonialista espanyola sobre els pobles perifèrics, ha estat feta des de Castella i en castellà. Tenint com a base el poble castellà segons mòduls castellans i en profit dels castellans.

L'anomenat *problema català* no l'hem pas creat els catalans. I podem dir igualment del problema basc o gallec. Ells se l'han inventat i ens l'han imposat. No és el nostre problema, *és el seu problema*, el problema dels seus complexos espirituals.

El *problema d'Espanya* no és altra cosa que el problema d'un poble que s'ha sentit cridat a ésser el factor de la *Unió* i s'ha esgarriat per les marrades de la *Unidad*. El problema d'un poble que no ha estat a l'altura de la seva missió.

A Castella li ha mancat intel·ligència, magnanimitat i grandesa. Però li ha sobrat enveja, ignorància i fanatisme a l'hora de bastir una Espanya per a tots. Ara, aquí hi cap una sospita: és que Castella s'ho ha proposat mai de fer una Espanya per a tots?

Podríem dir que el problema de Catalunya i el problema d'Espanya només és un de sol: la inadequació de Castella a la seva missió històrica. En un mot: *és el problema dels castellans*.

Espanya no és una nacionalitat, sinó un muntatge socio-polític, un monopoli oligàrquic per assegurar, amb raons històrico-político-geogràfiques, el domini d'unes

classes socials sobre la resta del país. D'aquí el separatisme més profund entre els ciutadans: els qui viuen d'Espanya i els qui en patim.

Els pobles centrals, que exerceixen l'hegemonia, sofreixen en els individus i en les classes socials aquest assertivament, però no se n'adonen perquè no són perseguits col·lectivament com a comunitat, no són atacats en llur personalitat nacional.

Per als catalans, ésser espanyols no ha estat mai un propòsit col·lectiu i deliberat. En tot cas ho hem acceptat resignats com a una resultant imprevista. Essent catalans ja en tindríem prou.

A nosaltres, una gent vinguda de fora ens imposa d'ésser espanyols a la manera llur. Ens han declarat espanyols per reial decret i sense consultar-nos. Per això dintre d'Espanya hi patim un doble assertivament: com a homes i com a poble.

La dictadura franquista ha accentuat la divisió entre l'Espanya oficial i l'Espanya real. L'una és l'Espanya de les inauguracions, de les condecoracions, dels discursos, dels vins d'honor i dels tiberis oficials. L'altra és l'Espanya del treball, de les tribulacions i del silenci. L'una és l'Espanya de la televisió i l'altra l'Espanya del carrer.

Quan parlem de les dues Espanyes no ens referim a Castella per una banda i els pobles sotmesos per l'altra, car en aquest cas no són dues, sinó quatre o cinc Espanyes. Ens referim a una divisió no geogràfica sinó espiritual. Es tracta de dues mentalitats geogràficament barrejades, encara que força polaritzades per raó de les diferències nacionals, però espiritualment molt distintes: la mentalitat unitària, inquisitorial, autoritària i retardatària, d'una banda, i la mentalitat progressista, democràtica, dialogant i oberta per l'altra.

Espanya ha estat una possibilitat històrica mai no realitzada, sempre en projecte, sempre en gestació. Restarà a la història com una mera possibilitat, com una simfonia perpètuament inacabada. Un paradís perdut.

I restarà com l'instrument històric d'uns bàrbars per destruir uns pobles i unes cultures. L'Espanya que no haurà estat mai altra cosa que l'Estat espanyol, no ha creat cap cultura. Perquè la cultura castellana és castellana, no espanyola. Sense l'Estat espanyol també hauria existit.

Però Espanya, si no ha creat, sí que ha sabut destruir. O almenys ha treballat amb tot el cor per destruir i, de fet, ha frenat i adulterat les cultures peninsulars no castellanen. L'Espanya unitària, opressora, inquisitorial, ha estat i serà sempre, mentre existeixi, un avortament de la història, un monstre polític devorador d'homes, de cultures i de pobles.

Tothom vol solucionar el problema d'Espanya, però generalment tothom parteix d'una plataforma falsa, que és l'acceptació d'Espanya com a fet irreversible. El

problema d'Espanya només té una solució: la desaparició d'Espanya. Manca clarividència i generositat per veure que és més important la solució que Espanya.

Diem la desaparició i no la reforma, perquè l'Espanya concebuda com a *nació* no podrà mai sostenir-se sense els perns del centralisme, el despotisme, l'absolutisme, el fanatisme -del color que sigui- i l'esclafament dels dissidents, pobles i homes. L'home intel·lectual que pensa, l'home obrer que treballa.

Sense admetre a la bestreta que la nacionalitat espanyola no existeix i que la Península és un mosaic de veres nacionalitats diverses, el problema d'Espanya no té desllorigador possible.

L'expressió *solucionar el problema d'Espanya* no té sentit; cal triar: o la solució o Espanya.

En trobar el camí de solució del problema d'Espanya cal començar substituint el mot unitat pel mot autodeterminació.

Dissortadament, el món no ha conegut mai altra Espanya que l'Espanya castellana.

La "Unidad española" no solament va frustrar la unió dels pobles peninsulars, sinó que va frustrar l'Espanya ideal. Per intentar-la caldria potenciar aquests pobles, destruir la "Unidad" i propiciar la unió lliure i voluntària. Del contrari, resignem-nos a anar patint Espanya.

La "Unidad española" no és una superació, sinó una ruptura en la vida dels pobles peninsulars. Aquests, cadascun pel seu compte, havien assolit una sedimentació cada vegada més acusada de llur personalitat nacional i havien realitzat conquestes importants a títol propi. Reunides en el patrimoni de Felip II, hom pogué dir que als dominis d'aquest monarca no s'hi ponía el sol. La "Unidad" no fou pas la síntesi, sinó l'afebliment nacional de cada poble peninsular, en l'interior, i la liquidació de l'imperi en l'exterior. Imperi que Castella substituirà amb la colonització dels pobles peninsulars no castellans.

L'Espanya ja no coneixerà més victòries militars a l'exterior i haurà d'aconhortar-se amb les que obtindrà mitja Espanya contra l'altra mitja en guerres civils anacròniques, ja que han estat superades en tots els països civilitzats. La política monocèfala inaugurada pels Reis Catòlics, no ens ha pas conduït a la "unidad de destino", sinó a la unitat de fracàs.

Això sí: a cada derrota política o militar no hi ha mancat mai el triomf d'una frase històrica per consolació d'indigents mentals. Una manera decorosa de cagar-se a les calces.

L'"España Una" és una criatura inadaptada i inadaptable.

Per què Castella no s'ha proposat mai de construir la vera Espanya?

La gent de seny ha dit de vegades: "Catalunya no està preparada per a la independència". Obliden que Catalunya és una entitat nacional molt anterior a l'Estat espanyol, i que havia gaudit de plena independència durant molts segles. Obliden que la independència és el clima natural dels pobles i la colonització una violència antinatural.

Però, a més a més, podem preguntar: és que Espanya ha estat mai preparada per a la independència?

Quan ha conegut Espanya una època independent? La política europea dels Àustries, dinastia estrangera, fou una herència exòtica que aportà aquella dinastia. Els Borbons, uns altres estrangers, imposaren el centralisme antihispànic de tipus francès. El liberalisme del segle passat fou igualment d'inspiració altrapirinenca. El marxisme espanyol i el franquisme, igualment calcats de fora i impulsats des de l'exterior. No coneixem cap filosofia política que es pugui qualificar de verament espanyola, si no és la contrafilosofia de la reacció. És l'única cosa que Espanya no necessita copiar de ningú. El "pronunciamento" típicament "español", ha arribat a ésser producte d'exportació.

Amb tot plegat, però, Espanya ha acabat essent colònia dels Estats Units. Un Gibraltar d'Europa sota la colonització nord-americana.

La "España Una", però, també té les seves glòries: la "Inquisición española"; la decapitació dels comuners de Castella; el Corpus de Sang; la separació de Portugal; la Pau dels Pirineus; Gibraltar; Cuba; Filipines; Annual; les guerres carlines; la lletania dels "pronunciamientos"; les bombes; els atemptats; la Setmana Tràgica; el 6 d'Octubre [de 1934]; el 18 de juliol [de 1936]; la misèria del migjorn; l'emigració exterior i interior; el despoblament i la ruïna del camp; la desertització de grans zones del país; piràmides de morts; commemoracions i monuments funeraris. Aquestes són les glòries d'Espanya. No en té d'altres.

I si alguna cosa de bo ha germinat en aquest dissortat país, si alguna personalitat decent els fa quedar bé davant de la història, no és pas fruit de la "Unidad", sinó que ha nascut, ha crescut i s'ha desenvolupat al marge, si no en contra, de la "Unidad".

Que bé ho va dir Maragall:

"...les teves glòries i els teus records,
records i glòries només de morts:
...oh, trista Espanya!"

El "Valle de los Caídos", l'Escorial... sense esclaus no hi ha piràmides.

Quan José Antonio va dir que "ser español es la única cosa seria que se puede ser en este mundo" es va guanyar el premi Nobel de l'humorisme.

Tots els defectes de l'Espanya típica han estat portats fins al paroxisme pel règim polític de Franco. Tant que clamem per la destrucció d'aquesta Espanya, i caldria preguntar-nos si el franquisme no haurà estat, efectivament, l'autèntic destructor d'Espanya, de la bona i de la dolenta. Els temps, la història, ho diran.

Diuen alguns que la independència política seria un mal negoci per a Catalunya. Valdria la pena de fer-ne la comprovació. Els països que l'han feta no se n'han penedit pas.

Mentrestant, el que sabem de cert és que la "Unidad" no ha resultat cap ganga. Àdhuc en l'ordre crematístic ha estat un mal negoci. Sempre és mal negoci treballar per compte d'altri.

Tota la filosofia de l'"España Una" ha estat elaborada amb les escorrialles mentals d'unes castes provincianes i entumides. Militars fatxendes que digerien frases històriques a les sales de banderes. Canonges beatífics que remugaven en els caridals corcats de les velles catedrals castellanes. Intel·lectuals impotents i mestres que vegetaven en els instituts provincials de l'estat. Tot gent d'un món pretèrit. Castes polsoses que senten al moll dels ossos "aquell menyspreu tan espanyol per al treball", gent enfavada en el passat, que no s'havien mogut mai de la cadira ni havien vist la xemeneia d'una fàbrica.

A Catalunya no li interessa una Espanya pobra, sinó tot el contrari. Una Espanya rica frenaria la invasió, seria un bell mercat per als productes catalans i potser els llevaria llurs complexos xovinistes i provincians. Això sí: aquell mercat no podem comprar-lo al preu de la llibertat.

L'avversió natural dels catalans a tot allò que configura l'"España Una" - centralisme, colonialisme, absorció, tirania, classisme, reacció, intolerància, latifundisme-, aversió tan raonable, hauria d'ésser preu per promoure en tots nosaltres una nova consciència de nació. Per això no ens cal sinó girar-nos totalment d'esquena al mite d'Espanya i de cara a tot allò que li és oposat.

Espanya ens ha odiat sempre visceralment com a *nació enemiga*. La impossibilitat de convivència -si no és en assertivament- ha de fer néixer en nosaltres una consciència col·lectiva de *defensa* i d'*evasió*. En l'estat de desesperació en què ens ha situat Espanya, si no existia un nacionalisme català, basc, gallec, andalús, caldria crear-los.

Aquest nacionalisme el necessitem no solament els catalans nadius, sinó també tots aquells que han vingut a establir-se definitivament al nostre país sense ínfules

colonitzadores, sinó amb ganes de treballar, de viure i de compartir la vida amb nosaltres. Ells també han començat a ésser colonitzats per l'Espanya central.

Nacionalment, Catalunya està molt pitjor que Hongria, que Txecoslovàquia i països satèl·lits restants. Ells conserven la seva personalitat nacional reconeguda internacionalment, el seu idioma, la seva cultura, i tenen governants, forces d'ordre públic i burocràcia naturals del país. Nosaltres res d'això. Àdhuc el nom nacional ens ha robat. I la llengua, la cultura i tota forma d'autodeterminació.

La pitjor situació jurídica en què pot trobar-se un poble és la de "región española".

Es necessita molta ignorància o molta mala fe per part d'un català, per no reconèixer que el tracte que dona Espanya a Catalunya és el d'un poble vençut, ocupat, objecte d'un càstig polític i humiliat refinadament.

No cal dir que, comparat amb la situació jurídica que pateix Catalunya actualment dintre de l'Estat espanyol, una solució confederal hispànica representaria un guany. Voldria dir un principi de reconeixement jurídic de la nostra peculiaritat nacional i oferiria una plataforma per a la reconstrucció interior de la nacionalitat.

Però l'Espanya colonialista ens ha tractat tan malament que les nostres aspiracions nacionals no poden aturar-se en una federació. Estem escarmentats.

Aspirem a la independència com a garantia definitiva de la nostra supervivència nacional.

Això no vol dir que si el cas es presentava sense alternativa no acceptéssim la federació. Seria com a mal menor. El nostre desig sincer, però, seria de poder rebutjar-la, com l'han rebutjat les colònies portugueses quan els ha estat oferta.

És regla general que *qui paga mana*. Nosaltres treballem, paguem i no manem. "Ellos" viuen, manen i administren. I encara ho fan tan malament com poden.

La "Unidad española" permet a la burgesia feudalitzant andalusa de guanyar els diners a Andalusia i gastar-los a Madrid. Si els andalusos governaven a casa seva, podrien fer que els guanys del poble fossin per al poble i que es gastessin dintre de llur país.

Diu Calvo Sotelo: "España sin Cataluña no sería España". És clar: Espanya és Castella més el seu imperi peninsular perifèric. Traieu-li Galícia, Euskadi, els Països Catalans i Andalusia i quedarà allò que hauria d'ésser: Castella sense imperi, però també sense disfressa.

Ara, posats en el pla mental de Calvo Sotelo, voldríem preguntar: I, Espanya sense Portugal, també és Espanya?

El fet que la "Unidad española" exigeixi la destrucció prèvia de tots els valors humans no castellans anteriors a ella -com són les llengües nacionals-, prova que es tracta d'una unitat forçada, violenta, arbitrària i antihistòrica. La "Unidad" ha estat un fracàs perquè només ha assajat el camí del centralisme i de l'assimilisme.

Catalunya ha intentat moltes vegades sincerament -i còndidament- de col·laborar amb la política espanyola, però no la hi han volguda mai. Catalunya ha arribat a sentir de vegades una certa il·lusió hispànica, però cada vegada n'ha tastat la més amargant desil·lusió. Aquesta desil·lusió avui ja ha esdevingut irreparable. Als catalans ens cal cercar una altra il·lusió.

De tal manera que, si la nacionalitat catalana no existís, ens caldria crear-la. I cada vegada que aquesta nacionalitat minvi i desaparegui gairebé, caldrà tornar-la a reinventar. O això o la mort provinciana i colonial.

Com que, a desgrat de tot, no ens han pogut imposar una unitat de cultura, ni una unitat de pensament, ni de sentiments; tracten d'imposar-nos una unanimitat futbolística a ús d'impotents mentals. L'equip "nacional" espanyol, com a aglutinant de sentiments insolidaris.

Hi ha catalans que només se senten espanyols davant de les competicions esportives internacionals. I l'estat ho aprofita per *nacionalitzar-los espiritualment*. Per a nosaltres la selecció nacional espanyola és un equip estranger més. El nostre equip fóra la selecció nacional dels Països Catalans.

L'estat franquista ha transformat l'esport en una droga per a anestesiar el poble. I Catalunya ha picat l'esquer. Com si totes les aspiracions nacionals de Catalunya es reduïssin a conquerir un títol "nacional" espanyol. Hom té el pressentiment que cada vegada que el Barça ha guanyat un partit de Lliga espanyola, Catalunya ha perdut una batalla.

Sentimentalment, és clar, tots voldríem que el Barça fos campió cada any. I hem de reconèixer que a través dels colors d'un club també hem defensat el país, quan no hem pogut defensar-lo d'altra manera. Però potser ens hi hem entossudit massa. Si pensàvem amb el cap potser començaríem a escatir la conveniència que tots els equips catalans se separessin de la Lliga espanyola. La independència esportiva també forma part de la independència nacional.

Això, ara com ara, sona a utopia. De tota manera, ens convindria deixar de tenir el futbol com a primera vivència comunitària i començar a pensar en coses més importants.

Hem confiat la defensa de Catalunya a uns equips de futbolistes, la majoria dels quals ni catalans no són. A Catalunya, en lloc de pagar futbolistes, potser li hauria valgut més pagar guerrillers.

La monarquia anomenada espanyola no comença pròpiament fins amb els Àustries. Castella en fou el primer enemic i la primera víctima. Fou la monarquia qui convertí els castellans en espanyols -a part de l'època en què aquest fatídic qualificatiu comença a emprar-se- i Castella en nucli aglutinant i absorbent del nou concepte d'estat: Espanya.

La monarquia espanyola no ha estat mai democràtica.

A la monarquia espanyola no li ha interessat mai la pàtria, sinó el patrimoni. Per això va recolzar-se en Castella, el poble que, entre tots, oferia més garanties de consolidar i conservar aquell patrimoni. D'aquí vingué la indentificació de Castella amb la monarquia. En avant, Castella viurà del patrimoni monàrquic, viurà espiritualment i àdhuc econòmicament de la "Unidad".

La gran tragèdia de Castella és que ha hagut d'ésser espanyola, perquè no s'ha sentit amb forces per ésser castellana. Els pobles centrals es bolcaren al domini de la perifèria peninsular i a viure del treball dels altres, perquè no tingueren energies per reconquerir, repoblar i fer rendir la terra pròpia. Hagueren d'inventar la *seva* Espanya.

D'aleshores ençà, Castella signa amb un pseudònim: Espanya. És la rúbrica del seu fracàs.

Castella, en substituir-se a si mateixa per la idea d'Espanya, s'ha desnacionalitzat inconscientment i, amb la colonització dels pobles perifèrics, ha desnacionalitzat aquests pobles, sense que del conjunt en sorgís una nova nacionalitat. De resultes, no tenim una Castella autènticament castellana, ni una Catalunya prou catalana, ni una Euskadi basca, ni una Galícia gallega, ni una Andalusia andalusa. I, per això mateix, no tenim Espanya.

La "España Una" és una violència que només pot ésser efectiva per la dictadura. Una dictadura espanyola no consentirà mai una vera federació, car el sistema federal esmorteix l'eficàcia repressiva d'una dictadura central.

En canvi, una democràcia que ho sigui realment, acabarà espontàniament en una federació. Car la vera democràcia no reconeix solament els drets dels individus, sinó també els dels grups. Una democràcia unitària no és democràcia.

La falla de la democràcia liberal ha estat de no reconèixer els drets d'altre grup que el partit polític. No ha pensat en les classes ni en els pobles.

Pretendre democratitzar l'Espanya unitària, és un contrasentit. És pretendre que la llibertat coexisteixi amb la tirania. L'Espanya unitària sempre serà una violència colonial, amb les tensions abassegadores del centre lluitant contra les tensions alliberadores dels pobles subjugats. Tensions que només podran ésser dominades per

un sistema dictatorial. Car una vera democràcia portaria Espanya a la reforma de l'estat i al reconeixement de la independència dels pobles peninsulars.

El centralisme a Espanya ha estat la crossa del caciquisme i viceversa. No tenint el poble uns representants propers i coneguts que defensessin els seus interessos concrets i més immediats i que s'interessessin pels seus problemes pròxims. Hagué d'acudir als cacics, gent no sempre necessàriament dolenta, a qui podia veure cada dia de prop i dels quals sol·licitava la mediació per solucionar els problemes locals que són, al capdavall, els problemes primaris dels homes.

El caciquisme ha estat una institució marginal de l'estat unitari però, en aquest cas, molt explicable i gairebé necessària. Institució extralegal, irregular i subterrània, que ha fet possible la comunicació d'una part del poble, la més ben situada, amb el poder. Però que creà uns poders locals tan abusius com el poder central, i que convertí l'"Espanya Una" en una constel·lació de regnes de taifes.

És que el centralisme no uneix, sinó que, a la llarga, barreja i divideix.

Per als demòcrates castellans, la dictadura franquista és feixuga, però és castellana. Per als catalans és doblement onerosa: perquè és dictadura i perquè és estrangera.

Com podem estar a favor o en contra dels "Principios del Movimiento", si l'anomenat "Movimiento Nacional" no té principis?

Els primers a derrotar el "Movimiento" han estat els usufructuaris de la victòria.

Quan Déu vol castigar un poble li envia un *home providencial*.

És molt difícil que un moviment subversiu, àdhuc la revolució triomfant més justificada, no degeneri en dictadura personalista, burocràtica i policíaca, que arriba a fer odioses les idees que l'havien promoguda.

Moltes revolucions triomfants, més que un canvi de sistema, han portat un canvi de persones. En aquests casos esdevé més eficaç una evolució sostinguda que una revolució. L'evolució ideològica, quan ha pres en la mentalitat de les masses és sempre irreversible.

Cap de les dues repúbliques espanyoles no va fer una vera revolució perquè cap no va saber aplicar el remei bàsic, l'únic verament subversiu, revolucionari: el federalisme ultrancer. Tota revolució unitària que es produeixi a Espanya serà sempre un canvi de tirans però amb la mateixa tirania.

Espanya no és res més que la disfressa del racisme castellà.

Els castellans, poble subjugat a partir dels Àustries i de la Inquisició, que no poden manar a casa seva, senten un gust instintiu de manar a casa dels altres. Com aquells marits que a casa no poden badar boca i, en compensació, són els més autoritaris i cruels per a llurs subordinats de fora.

Els castellans només entenen una forma de llibertat: la "libertad de imperio". Llibertat de manar a casa dels altres.

Espanya és una presó d'homes i de pobles.

Bona part de la Península Ibèrica és més nord d'Àfrica que sud d'Europa.

Els nacionalistes catalans, pel sol fet d'ésser enemics de l'Espanya oficial, som amics de l'Espanya real, del poble peninsular oprimint secularment per l'Espanya oficial.

Tothom és només allò que pot arribar a ésser, ningú no arriba més enllà. Els pobres que només poden arribar a ésser espanyols han d'acontentar-se amb això. Ja ho digué Cánovas del Castillo: "Son españoles los que no pueden ser otra cosa".

La "gloriosa" història oficial d'Espanya és la història de les oligarquies del país. El poble no hi pinta res. Espanya no ha tingut mai imaginació de progrés. Ha estat sempre la pura reacció. Ni ha sabut tan solament copiar de fora. Quan ho ha fet, ha malmès tot allò que ha copiat.

No ha sabut importar les idees progressistes que tan necessitava. D'idees reaccionàries, en canvi, ja no li ha calgut d'importar-ne. Aquestes ja se les sap fabricar. Tal reaccionarisme endèmic ha creat l'anarquisme i l'apoliticisme. Aquí ningú no pot creure de bona fe en un socialisme d'estat. Seria el fracàs del socialisme. L'Estat espanyol serà sempre un muntatge tètric i espaiador.

El 30 de setembre de 1922, en el primer congrés de totes les repúbliques soviètiques, reunit a Moscou, és adoptat el pacte de formació de l'URSS. El nom de Rússia, de mal record zarista, és arraconat premeditadament i substituït pel d'Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques. També aquí ens convindria arraconar el fatídic nom d'Espanya, de regust tirànic i dictatorial. Però sense substituir-lo pel nom d'un novell imperialisme.

En el nom d'Espanya ens han estat imposades secularment totes les injustícies, totes les arbitrietats, totes les depredacions, tots els atropellaments.

En el nom d'Espanya ens priven d'ésser catalans, de tenir personalitat comunitària pròpia davant del món. En aquest nom ens han robat les llibertats polítiques i les llibertats humanes. Ens han privat de l'ús de l'ensenyament en la nostra llengua, ens han volgut desarrelar de la història.

Al crit de "Viva España" els militars assaltaven els locals del *Cucut* i de *La Veu de Catalunya* el 1906. Al crit de "Viva España" els franquistes assaltaven el poder el 1936. Al crit de "Viva España" ens han imposat silenci, ens han afusellat, ens han envaït, ens han colonitzat i han escurat les nostres butxaques. El nom tètric d'Espanya ha servit per emparar totes les ambicions, totes les tiranies, tots els colonialismes, totes les inquisicions, totes les explotacions, tots els genocidis. Cap home ni poble de la Península no podrà considerar-se alliberat, mentre no haurem esborrat del mapa el fúnebre nom d'Espanya.

El nom i el mite d'Espanya han estat instrumentalitzats com a fórmula alienadora de les masses populars. I, generalment, les multituds obreres s'ho han empassat. I ja veiem què els ha donat Espanya.

Els han posat Espanya com a realitat suprema, com a finalitat ideal. I Espaya, al llarg de guerres religioses, d'inacabables guerres civils i de repressió constant, s'ha cobrat un greu tribut de vides.

En tots temps l'obrer "español", oblidant tot allò dels "hermanos proletarios" i la solidaritat de classe, ha donat generosament -estúpida- la vida pel mite d'Espanya. I quan Espanya havia de donar-li la vida a ell, l'ha pagat amb un passaport, una maleta de fusta i un bitllet de la RENFE per anar a cercar feina a l'estranger.

Actualment el nom d'Espanya serveix per entumir les masses embadalides en els esports. La massa necessita un entusiasme col·lectiu; polític per tant. Però Espanya no li consent entusiasme col·lectiu autènticament polític, sigui de grup, sigui de classe o de comunitat nacional. L'esport ha estat el succedani i el tòpic aglutinador. I el poble, enfavat davant el televisor, s'ha empassat la píndola.

Qui va inventar el mot "España" i "español" va descobrir un narcòtic.

La bandera espanyola, la que ha suplantat aquí la nostra antiga i gloriosa bandera catalana, fou inventada tardanament (1785) per un Borbó, per Carles III. No com a bandera de les Espanyes, sinó com a bandera d'un estat unitari i no representa altra cosa que la institució que ha donat cos al centralisme: la monarquia espanyola. Per això només els monàrquics la reconeixen com a seva.

Bandera discutida, inèdita, sense glòria ni història. Que no ha onejat mai a Sicília, ni a Nàpols, ni a Sardenya, ni a Neopàtria. Que no triomfà a Las Navas de Tolosa, ni a Lepant. Que no entrà triomfalment a València amb el Conqueridor, ni a Granada, amb els Reis Catòlics, ni a Tunis amb Carles I. Que no desembarcà amb Colom a les Amèriques, ni fou mai arborada pels grans "conquistadores". Desconeguda del Cid i del Gran Capitán. La que mai no va fer tremolar àrabs ni turcs, ni presidí el pas aterrador dels terços de Flandes. La que no ha voleiat mai a Portugal ni a Gibraltar. La que darrerament ha costat un milió de vides. Bandera massa cara per tan poca glòria.

Bandera indocumentada, arbitrària i artificial com l'estat que representa. Que ha presidit, però, la retirada espanyola de tots els continents. Que el 1931 fou arriada

pel mateix poble i que, no coneixent altres victòries que les assolides en guerres civils, ha acabat presidint els monopolis i les oficines burocràtiques, que són l'expressió momificada de "la ineficàcia secular de l'Estat espanyol".

Al conjunt de pobles que integren l'Espanya actual podríem afegir-hi dues "nacionalitats" més: l'exèrcit i la burocràcia. No solament són uns Estats dintre de l'Estat, sinó unes mentalitats distants del poble i inassimilables.

Als països democràtics l'exèrcit és un instrument de la política. Als països comunistes és un instrument del Partit. "El Partit mana al fusell, i mai no permetrem que el fusell mani al Partit" (Marx). Als països feixistes l'exèrcit fou un instrument del dictador. En d'altres països, política, partit i dictador són un instrument de l'exèrcit.

No tenim res en contra dels militars, però sí contra el militarisme. I això per salvar l'honor dels militars. Com no tenim res contra els clergues, però sí contra el clericalisme.

El militarisme com a element de subversió només té possibilitats als països subdesenvolupats.

Cap nacionalitat conscient, sigui en el poder, sigui en la clandestinitat, no pot passar-se d'una forma o altra d'exèrcit.

Cal anar a una nova idea de l'exèrcit en temps de pau. L'exèrcit, tant si és de servei obligatori com si és professional, ha d'ésser desfeudalitat i democratitzat.

L'exèrcit no ha d'ésser l'escarceller de les llibertats populars ni el suplement de la policia política.

Fa un segle i mig que l'exèrcit espanyol *salva Espanya* i encara no se n'ha sortit. L'exèrcit vencedor s'ha cobrat la victòria, no solament amb honors, sinó també amb honoraris. Els militars en actiu i els militars retirats amb tota la nòmina i situats en llocs estratègics de la burocràcia estatal, formen el nucli i el suport de la *nova classe* i són els vers propietaris de l'Estat. Per a ells ja no hi ha problema social ni polític. Però l'Espanya queda per fer. Dissortat el poble que no pot salvar-se ell mateix.

Seria desitjable per a l'exèrcit espanyol una conscienciació interior semblant a la que va realitzant l'Església, que el porti a avergonyir-se del paper odiós que el franquisme li ha assignat i li restitueixi l'honor d'ésser, no l'enemic i l'escarceller, sinó el ver defensor del poble i de les seves llibertats.

La dificultat és que, si l'Església ha tingut una base popular, l'exèrcit no la té, car el soldat ras no forma part, ni com a mentalitat ni com a classe, de l'exèrcit. I tota idea renovadora sempre sorgeix de la base, mai no ve de dalt.

L'exèrcit espanyol ho té tot: poder, diners, honors... Només li manca la popularitat.

Nacionalisme català. Idees i pensaments de Mossèn Josep Armengou, pàg. 73-96

